

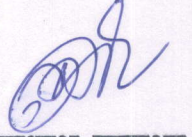
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(केंद्रीय विश्वविद्यालय)

बी-04, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र कटवारिया सराय, नई दिल्ली-110016

सत्यापन प्रमाणपत्र

(शास्त्रीय व्याकरणम्)

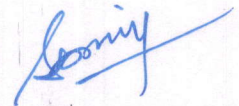
- ✓ १. प्रमाणित किया जाता है कि शास्त्री में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।
- ✓ २. प्रमाणित किया जाता है कि आचार्य में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।
- ✓ ३. प्रमाणित किया जाता है कि विशिष्टाचार्य में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।

for
विभागाध्यक्ष हस्ताक्षर

नाम: जगन्नाथ सिंह

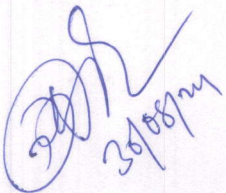
दिनांक: 20/08/2024

सत्यापित
VERIFIED

कुलसचिव / Registrar

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

20/08/24

आचार्यपाठ्यक्रमपरिणामाः

Course Outcomes for Acharya/(M.A.) Programme.

➤ आचार्य (द्विवर्षीयपरास्नातक-M.A.) प्राचीनव्याकरणपाठ्यक्रमस्यान्ते छात्रः-

पाठ्यक्रमः	पाठ्यक्रमपरिणामाः
CCPV – 15 महाभाष्यस्य प्रथम-आह्निकात् चतुर्थ- आह्निकं यावत्	CO 1 - महाभाष्यस्य प्रथमं आह्निकम् अधीत्य शब्दस्वरूपं परिभाषितुं शक्यति । CO 2 - व्याकरणाध्ययनस्य गौण-मुख्यप्रयोजनानि ज्ञातुं शक्नोति । CO 3 - शब्दार्थसम्बन्धं सप्रमाणं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति । CO.4.- व्याकरणपदार्थं लक्षणं च सरलतया ज्ञातुं शक्यति । CO.5.-महाभाष्यस्य द्वितीयं आह्निकम् अधीत्य प्रत्याहारसूत्राणां सिद्धान्तपक्षं ज्ञातुं क्षमो भविष्यति । CO.6- संज्ञा- परिभाषादिसूत्रविषये महाभाष्यस्य पक्षं ज्ञात्वा व्याकरणशास्त्रविषयिणीं जिज्ञासां समाधातुं समर्थो भविष्यति । CO7 - संज्ञा- परिभाषादिसूत्राणां विशिष्टव्याख्यां कर्तुं शक्यति CO8 -व्याकरणशास्त्रीयसिद्धान्तान् ज्ञातुं शक्नोति । CO9- व्याकरणसिद्धान्तान् सम्यक् प्रतिपादयितुं दक्षो भविष्यति । CO10 -महाभाष्यस्य गूढतत्त्वान् ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।

CCPV – 16 महाभाष्यस्य प्रथमाध्यायस्य द्वितीयपादम्	CO.1- प्रथमाध्यायस्य द्वितीयपादस्य प्रथमाहिकं अधीत्य कित्- डित्पदानां विवेचने शक्यति । CO.2- द्वितीयाहिकमधीत्य प्रातिपदिकानां भेदा-भेदज्ञाने समर्थो भविष्यति । CO.3- ह्रस्वो नपुंसके प्रातिपादिकस्य इत्यतः आरभ्य आहिकसमाप्तियावत् पदपदार्थ-सम्बन्धं विधिसहितं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति । CO.4- प्रथमाध्ययस्य द्वितीयपादस्य तृतीयाहिकमधीत्य आत्मनेपदतत्त्वानां विवेचने समर्थो भविष्यति । CO.5- कारकसिद्धान्तान् सम्यक् प्रतिपादयितुं विश्लेषणे च समर्थो भविष्यति ।
CCPV – 17 महाभाष्यस्य द्वितीयाध्यस्य प्रथमद्वितीयपादौ	CO.1- द्वितीयाध्यस्य प्रथमपादस्य प्रथमाहिकमधीत्य समागतानां सूत्राणां विश्लेषणे दक्षः भविष्यति CO.2 द्वितीयाध्यस्य प्रथमपादस्य द्वितीयतृतीयाहिकमधीत्य समागतसमस्तभाष्याणां पर्यालोचने सुतीक्ष्णः भविष्यति । CO.3- द्वितीयाध्यस्य प्रथमद्वितीयहिकमधीत्य उपपदविभक्ति- भाष्याणां सप्रमाणं ज्ञातुं शक्यति । CO.4- कैयटीय मताध्ययनज्ञात्वा कारकभाष्यस्य गूढतत्त्वं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।
CCPV – 18	CO.1-तृतीयाध्यस्य प्रथमपादस्य प्रथमद्वितीयतृतीयाहिकानि अधीत्य भाष्यदिशा प्रत्ययपर्यालोचने समर्थो भविष्यति ।

महाभाष्यस्य तृतीयाध्यस्य प्रथमद्वितीयपादौ	CO.2-तृतीयाध्यायस्य प्रथमपादस्य चतुर्थपंचमषष्ठाहिकानि समागत कृत प्रत्ययानां भाष्यालोचने समर्थो भविष्यति । CO.3- तृतीयाध्यायस्य द्वितीयपादस्य प्रथमाहिकं अधीत्य कर्मण्यन् इत्यादि सूत्राणां भाष्यविश्लेषणे शक्यति । CO.4 तृतीयाध्यस्य द्वितीयपादस्य द्वितीयतृतीयाहिके समागतप्रत्ययसूत्राणां भाष्यविश्लेषणे क्षमो भविष्यति । CO.5- कैयटीयमताध्ययनं कृत्वा कृतप्रत्ययादि सूत्राणां भाष्यविमर्शे दक्षो भविष्यति
CCPV – 19 महाभाष्यं चतुर्थाध्यायस्य प्रथमद्वितीयपादौ	CO.1- चतुर्थाध्यायस्य प्रथमपादस्य प्रथमद्वितीयहिके ज्ञाप्रातिपदिकात् इत्यादि सूत्राणां तद्धितभाष्यविश्लेषणे दक्षो भविष्यति । CO.2- चतुर्थाध्यायस्य प्रथमपादस्य तृतीयचतुर्थाहिके समागत तद्धितसूत्राणां भाष्यपर्यालोचने समर्थो भविष्यति CO.3- चतुर्थाध्यायस्य द्वितीयपादस्य प्रथमाहिकमधीत्य ठगित्यादितद्धितप्रत्यय व्याख्या कर्तुं समर्थो भविष्यति । CO.4- चतुर्थाध्यायस्य द्वितीयपादस्य द्वितीयाहिकं ज्ञात्वा समागततद्धितसूत्राणां पर्यालोचने समर्थो भविष्यति । CO.5- कैयटीयमताध्ययनं कृत्वा तुलनात्मकाध्ययने समर्थो भविष्यति ।
CCPV – 20 वैकल्पिकशास्त्रीयविषय लघुसिद्धांतकौमुदी	CO.1- संज्ञाप्रकरणमधीत्य इतिसंज्ञाविधायकसूत्रादारभ्य पदसंज्ञाविधायकसूत्रपर्यंतमधीत्य शास्त्रदिशा विवेचने समर्थो भविष्यति ।

	CO.2- सन्धिप्रकरणमधीत्य समस्त सन्धि विधायक सूत्राणां पर्यालोचने दक्षो भविष्यति । CO.3- कारकप्रकरणं पंचमीं यावत् ज्ञात्वा ससूत्रोदाहरणं व्याख्यायितुं समर्थो भविष्यति । CO.4- षष्ठीतः प्रकरणसमाप्तिं यावत् कारकसूत्राणां पर्यालोचने दक्षो भविष्यति । CO.5- अजन्तपुल्लिंगसिद्धि-परिज्ञानं कृत्वा शास्त्रदिशा शास्त्रालोचने समर्थो भविष्यति ।
CCPV – 21 महाभाष्यं पंचमाहिकात् यावत् नवमाहिकं यावत् ।	CO.1- पंचमाहिकात् यावत् नवमाहिकं तावत् सम्यक्तया शास्त्र पर्यालोचने समर्थो भविष्यति । CO.2- पंचमाहिकात् यावत् नवमाहिकं तावत् प्रमुखाचार्याणां तुलनात्मकाध्ययने समर्थो भविष्यति
CCPV – 22 महाभाष्यं तृतीयचतुर्थपादौ	CO.1- प्रथमाहिकमधीत्य भूवादयोधातवः इत्यादिसूत्राणां अधीत्य धात्वार्थपदपरिज्ञाने समर्थो भविष्यति । CO.2- द्वितीयमाहिकमधीत्य आत्मनेपदपरस्मैपदभाष्यालोचने दक्षो भविष्यति । CO प्रथमाध्यायस्य चतुर्थपादस्य प्रथमद्वितीयहिकमधीत्य भाष्यदिशा कारकपर्यालोचने समर्थो भविष्यति । CO.4- प्रथमाध्यायस्य चतुर्थपादस्य प्रथमद्वितीयाहिके समागत समाससूत्राणां भाष्यदिशा पदपदार्थज्ञाने समर्थो भविष्यति ।

	CO.5- प्रथमाध्यायस्य चतुर्थपादस्य तृतीयचतुर्थाह्निके समागतकारकसूत्रान् ज्ञात्वा कुशलः भविष्यति । CO.6- कैयटीयमताध्ययनं अधीत्य विविधाचार्याणां मतपर्यालोचने समर्थो भविष्यति ।
CCPV – 23 महाभाष्यं तृतीयाध्यायस्य तृतीयचतुर्थपादौ	CO.1- तृतीयाध्यायस्य तृतीयपादस्य प्रथमाह्निकमधीत्य उणादिसूत्राणां विश्लेषणे समर्थो भविष्यति । CO.2- तृतीयाध्यायस्य तृतीयपादस्य द्वितीयाह्निकमधीत्य लकारार्थ विश्लेषणे दक्षो भविष्यति । CO.3- तृतीयाध्यायस्य चतुर्थपादस्य प्रथमाह्निके समागतसूत्राणां भाष्यदिशा विश्लेषणं कर्तुं शक्यते । CO.4- तृतीयाध्यायस्य चतुर्थपादस्य प्रथमाह्निकमधीत्य कर्तरिकृत इत्यादि सूत्रस्य भाष्यचिन्तने समर्थो भविष्यति । CO.5- कैयटीयमताध्ययनमधीत्य विविधाचार्याणां मतसंस्थापने समर्थो भविष्यति ।
CCPV – 24 महाभाष्यं चतुर्थाध्यायस्य तृतीयचतुर्थपादौ	CO.1- चतुर्थाध्यायस्य तृतीयपादस्य प्रथमाह्निकमधीत्य ड्याप्रातिपादिकात् इत्यादिसूत्राणामधीत्य कथं प्रातिपादिकग्रहणं इति निर्णये समर्थो भविष्यति । CO.2- चतुर्थाध्यायस्य तृतीयपादस्य द्वितीयाह्निकमधीत्य डीप्रत्यय युक्तशब्दानां प्रयोगे समर्थो भविष्यति । CO.3- चतुर्थाध्यायस्य चतुर्थपादे ठक्प्रत्ययादि सूत्राणां परिज्ञाने तत्प्रयोगे च शक्तो भविष्यति । CO.4- चतुर्थाध्यायस्य चतुर्थपादस्य प्रथमाह्निकमधीत्य विविधतद्धितान्तपदानां भाष्यदिशा विवेचने समर्थो भविष्यति ।

CCPV – 25 वैकल्पिकशास्त्रीयविषय-लघु सिद्धान्तकौमुदी	CO.1- समासप्रकरणमधीत्य समस्तपदनिर्धारणे दक्षो भविष्यति । CO.2 कृदन्तप्रकरणमधीत्य वाक्यनिर्माणे समर्थो भविष्यति । CO.3 तद्धितपदं ज्ञात्वा प्रयुक्तप्रत्ययानां वर्गीकरणे समर्थो भविष्यति । CO.4 स्त्रीप्रत्ययप्रकरणमधीत्य टाबित्यादिप्रत्ययानां प्रयोगकर्तुं समर्थो भविष्यति । CO.5 भू-एध्वात्वोः वाक्यनिर्माणं तत्प्रयोगञ्च दक्षो भविष्यति ।
CCPV – 26 महाभाष्यं पंचमाध्यायस्य प्रथमद्वितीयपादम्	CO.1- पंचमाध्यायस्य प्रथमपादस्य प्रथमाह्निके आगतानां प्राकृतात् च्छः इत्यादि सूत्राणां भाष्यदिशा विश्लेषणे समर्थो भविष्यति । CO.2- पंचमाध्यायस्य द्वितीयपादस्य द्वितीयाह्निकमधीत्य समागतानां विविध-विधिसूत्राणां भाष्यदिशा विश्लेषणे दक्षो भविष्यति । CO.3- पंचमाध्यायस्य द्वितीयपादस्य प्रथमाह्निकमधीत्य समागतानां सूत्राणां भाष्यदिशा पर्यालोचने समर्थो भविष्यति । CO.4 पंचमाध्यायस्य द्वितीयपादस्य द्वितीयाह्निकमधीत्य मतुबादिभाष्यविमर्शे शब्दार्थज्ञाने समर्थो भविष्यति । CO.5 विशिष्टसूत्राणां कैयटीयचिन्ताध्ययनमाधृत्य भाष्यदिशा लोचनं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।
CCPV – 27 महाभाष्यं षष्ठाध्यायस्य प्रथमद्वितीयपादौ	CO.1- षष्ठाध्यायस्य प्रथमपादस्य प्रथमद्वितीयतृतीयाह्निकानि समधित्य विविधसंज्ञासूत्राणां भाष्यदिशा परिज्ञाने शक्तो भविष्यति । CO.2- षष्ठाध्यायस्य प्रथमपादस्य चतुर्थपंचमषष्ठाह्निकानि ज्ञात्वा एकः पूर्वपरयोः इत्याद्यधिकारसूत्राणां पर्यालोचने समर्थो भविष्यति ।

	CO.3 षष्ठाध्यायस्य द्वितीयपादस्य प्रथमाह्निकमधीत्य बहुब्रीहौ प्रकृत्या पूर्वपदं इत्यादि विधिसूत्राणां भाष्यालोचने तद्विश्लेषणे च समर्थो भविष्यति । CO.4 षष्ठाध्यायस्य द्वितीयपादस्य द्वितीयाह्निकमधीत्य समागतबहुब्रीहिसूत्राणां भाष्यदिशा शब्दार्थपरिज्ञाने दक्षो भविष्यति । CO.5- कैयटीयचिन्ताध्ययनमाधृत्य भाष्यदिशा विवेचनं कर्तुं शक्यते ।
CCPV – 28 महाभाष्यं सप्तमाध्यायः	CO.1 सप्तमाध्यायस्य प्रथमपादे समागतानां सूत्राणां भाष्यदिशाविवेचने पदपदार्थज्ञाने च समर्थो भविष्यति । CO.2- सप्तमाध्यायस्य द्वितीयपादं अधीत्य आगतानां सूत्राणां समालोचनं कर्तुं शक्यते CO.3- सप्तमाध्यायस्य तृतीयपादमधीत्य भाष्यानुलोचनं समर्थो भविष्यति । CO.4 सप्तमाध्यायस्य चतुर्थपादं अवधृत्य णौचङ्युपधाया ह्रस्वः इत्यादि सूत्रे णि ग्रहणं किमर्थं इत्यादि विवेचने दक्षो भविष्यति । CO.5- महाभाष्ये समागतानां विविधसूत्राणां कैयटीयचिन्तनमधीत्य विविधाचार्याणां मते भाष्यदिशा विवेचनं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।
CCPV – 29 व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः	CO.1-मुनित्रयाणां जीवनविषये तेषां रचनाज्ञाने च समर्थो भविष्यति । CO.2- अष्टाध्यायामाधृत्य वृत्तिविषयकं ज्ञानं एवं तेषामाचार्याणां विषये शास्त्रपरिज्ञाने समर्थो भविष्यति ।

	CO.3- आधुनिकवैयाकरणेषु भट्टोजिदीक्षितनागेशयोः वैशिष्ट्यं उस्थापयितुं समर्थो भविष्यति । CO.4- नागेशोत्तरव्याकरणशास्त्रेषु नागेशस्य प्रभावः तदुत्तरग्रंथाश्च व्याख्याने समर्थो भविष्यति । CO.5-व्याकरणशास्त्रे भर्तृहरेः योगदानं कथं इति विषयमवलम्ब्य विवेचने समर्थो भविष्यति ।
CCPV – 30 भाषाविज्ञानं वैकल्पिकशास्त्रीय विषयः भाषाविज्ञानम्	CO.1- भारतीयभाषायां विविधवैज्ञानिकपक्षमवलम्ब्य विश्लेषणे समर्थो भविष्यति । CO.2- भारोपीयभाषापरिवारस्य वर्गीकरणे तत्स्वरूपज्ञाने च समर्थो भविष्यति । CO.3- भाषाविज्ञाने ध्वनिविज्ञानस्य किं स्वरूपं वैशिष्ट्यञ्च इति पर्यालोचने समर्थो भविष्यति । CO.4- भाषाविज्ञाने अर्थविज्ञानस्य वर्गीकरणं शाब्दबोधे तत्किं वैशिष्ट्यमिति समुपस्थापने समर्थो भविष्यति । CO.5- पाणिनीयशिक्षां अधीत्य स्थानप्रयत्नयोः नित्यदैनिन्द्याम् प्रयोगं कर्तुं शक्यते ।
CCPV – 31 महाभाष्यं पंचमाध्यायस्य तृतीयाचतुर्थपादौ	CO.1-महाभाष्यस्य पंचमाध्यायस्य तृतीयपादमधीत्य समागतानां सूत्राणां भाष्यदिशा समालोचने समर्थो भविष्यति । CO.2- पंचमाध्यायस्य तृतीयपादस्य द्वितीयाह्निकं पठित्वा समागतानां अतिशायने तमविष्टनौ इत्यादि सूत्राणां भाष्यदिशा पदपदार्थज्ञाने समर्थो भविष्यति ।

	CO.3- पंचमाध्यायस्य चतुर्थपादमधीत्य समागतानां सूत्राणां प्रत्ययज्ञानञ्च भाष्यदिशा कर्तुं शक्यते । CO.4- पंचमाध्यायस्य चतुर्थपादस्य प्रथमाह्निके समागतानां समासान्तसूत्राणां भाष्यदिशा पर्यालोचने दक्षो भविष्यति । CO.5- कैयटीयचिन्ताध्ययनं कृत्वा विविधाचार्याणां मते विश्लेषणं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।
CCPV – 32 महाभाष्यं षष्ठाध्यायस्य तृतीयचतुर्थपादौ	CO.1-षष्ठाध्यायस्य तृतीयपादस्य प्रथमाह्निकं पठित्वा समागताधिकारसूत्राणां शब्दार्थ परिज्ञाने समर्थो भविष्यति । CO.2- षष्ठाध्यायस्य तृतीयपादस्य द्वितीयतृतीयाह्निके समागतानां असिद्धवदत्राभात् इत्यादि-अधिकार सूत्राणां शब्दार्थ चिंतने दक्षो भविष्यति । CO.3- षष्ठाध्यायस्य चतुर्थपादस्य प्रथमद्वितीयाह्निकमधीत्य सूत्राणां शास्त्रविवेचने समर्थो भविष्यति । CO.4- षष्ठाध्यायस्य चतुर्थपादस्य तृतीयचतुर्थाह्निके समागतानां विधिसूत्राणां विवेचनं भाष्यदिशा कर्तुं शक्यते । CO.5- कैयटीयचिन्ताध्ययनं कृत्वा भाष्यदिशा विशिष्टसूत्राणां व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।
CCPV – 33 महाभाष्यं अष्टमोध्यायः	CO.1- अष्टमोध्यायस्य प्रथमपादमधीत्य भाष्यदिशा शास्त्रविश्लेषणे समर्थो भविष्यति । CO.2- अष्टमोध्यायस्य द्वितीयपादे समागतानां पूर्वत्रासिद्धमित्यद्यसिद्धशास्त्राणां भाष्यदिशा पदार्थज्ञाने समर्थो भविष्यति ।

	CO.3- अष्टमोऽध्यायस्य तृतीयपादमधीत्य भाष्यदिशा शास्त्रविश्लेषणे समर्थो भविष्यति । CO.4- अष्टमोऽध्यायस्य चतुर्थपादे समागतानां सहेः साडः सः इत्यादि सूत्राणां भाष्यपर्यालोचने समर्थो भविष्यति । CO.5- विशिष्टसूत्राणां कैयटीयचिंतनं कृत्वा विविधाचार्याणां मते शास्त्रचिन्तनं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।
CCPV – 34 वेदाङ्गानाम् इतिहासः	CO.1- वेदाङ्गस्य स्वरूपं ज्ञात्वा वेदाङ्गेषु शिक्षाकल्पयोः इतिहासस्य परिचयात्मकं स्वरूपं प्रस्तुतकर्तुं समर्थो भविष्यति । CO.2- भारतीयवैदिकवाङ्मये निरुक्तस्य स्वरूपस्थापने परिचयात्मकप्रस्तुतेश्च समर्थो भविष्यति । CO.3- ज्योतिषछन्दसोः वैशिष्ट्यं शास्त्रदिशा समुपस्थापायितुं दक्षो भविष्यति । CO.4- आचार्य पाणिनिविषये एवं तत्राक्तन वैयाकरणानां परिचयः व्याकरणशास्त्रे तेषां योगदानमिति विषयमुपस्थापायितुं समर्थो भविष्यति । CO.5- भारतीयव्याकरणशास्त्रेषु प्रसिद्धवैयाकरणानां जीवन-परिचयसमुपस्थापने दक्षो भविष्यति ।
CCPV – 35 व्याकरणस्य मूलस्रोतांसि ।	CO.1- विविधशास्त्राणां मते शक्तेः स्वरूपं एवं व्याकरणमते तस्य स्वरूपविश्लेषणे समर्थो भविष्यति । CO.2- शक्तिभेदस्थापने विविधाचार्याणां मतं ज्ञात्वा व्याकरणदृष्ट्या विशेषपक्षमुपस्थापायितुं कुशलो भविष्यति । CO.3- स्फोटस्वरूपस्थापने दक्षो भविष्यति । CO.4- विविधशास्त्राणां मते ध्वनिस्वरूपं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।

	CO.5- शाब्दबोधः प्रक्रियायाः प्रयोगः स्वभाषायां कर्तुं समर्थो भविष्यति ।

आचार्यकार्यक्रमपरिणामाः (PO) (Programme Outcomes for Acharya/M.A.)

❖ आचार्य (परास्नातकः/M.A.) प्राचीनव्याकरणपाठ्यक्रमस्यान्ते छात्रः-

PO 1 – समीक्षात्मकं गहनमध्ययनम्

- पाठ्यक्रमे निर्धारितानां ग्रन्थानां गहनमध्ययनं कर्तुं क्षमो भविष्यति ।
- निहितानां गूढपदार्थानां गहनमध्ययनं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।
- समीक्षां कर्तुं दृष्टिकोणं प्राप्तुं समर्थो भविष्यति ।
- दार्शनिकं मनोवैज्ञानिकञ्च दृष्टिकोणं प्राप्तुं सक्षमो भविष्यति ।

PO 2 – आलोचनात्मकं चिन्तनम्

- अन्यशास्त्रैः सह तुलनां कर्तुं समर्थो भविष्यति ।
- शास्त्राणि अधीत्य आलोचनात्मकं गहनमध्ययनं कर्तुं क्षमो भविष्यति ।
- अन्तःशास्त्रीयज्ञानस्य संश्लेषणम् एकीकरणञ्च कर्तुं समर्थो भविष्यति ।

PO 3 – शोधकौशलम्

- शोधाभिक्षमतायाः विकासं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।
- शास्त्रान्तरेषु गहनमध्ययनं चिन्तनञ्च कर्तुं समर्थो भविष्यति ।

PO 4 – साहित्यसमीक्षा

- शास्त्राणां विविधसिद्धान्तानां परस्परं तुलनात्मकमध्ययनम्, समीक्षात्मकमध्ययनम्, विमर्शात्मकमध्ययनञ्च कर्तुं समर्थो भविष्यति ।
- अन्यशास्त्राणां समीक्षात्मकमध्ययनं कर्तुम् अभिव्यक्तिकौशलं प्राप्तुं समर्थो भविष्यति ।

PO 5 – सम्प्रेषणकौशलम्

- लिखित-मौखिकसम्वादं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।
- भाषाकौशलस्य विभिन्नाङ्गानि ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।

PO 6 – दार्शनिकाध्ययनम्

- आलोचनात्मकरूपेण दार्शनिकाध्ययने नितरां प्रवृत्तो भविष्यति ।
- विविधानां दार्शनिकसिद्धान्तानां परिज्ञानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।

आचार्यकार्यक्रमपरिणामाः (PSO)

(Programme Specific Outcomes for Acharya/M.A.)

❖ आचार्य (परास्नातकः/M.A.) प्राचीनव्याकरणपाठ्यक्रमस्यान्ते छात्रः-

9. व्याकरणसिद्धान्तानां परिज्ञानं विधास्यति ।
10. व्याकरणशास्त्रस्य तार्किकरूपेण वैज्ञानिकदृष्ट्या च समालोचनात्मकं गहनमध्ययनं चिन्तनञ्च कर्तुं दक्षो भविष्यति ।
11. व्याकरणशास्त्रस्य सिद्धान्तान् लिखितरूपेण मौखिकरूपेण च सम्प्रेषयितुं समर्थो भविष्यति ।
12. व्याकरणशास्त्रस्य प्रयोगात्मकविषयाणाम् अधिगमे सामूहिकरूपेण कार्यं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।
13. व्याकरणशास्त्रस्याध्ययनेन भाषिककौशलं प्राप्स्यति ।
14. विभिन्नेषु उपक्रमेषु (विद्यालय-महाविद्यालय-विश्वविद्यालयादयः) अध्यापनकार्यं कर्तुं दक्षो भविष्यति ।
15. आधुनिकतकनीकीशब्दावल्याः निर्माणं कर्तुं कौशलं प्राप्स्यति ।
16. व्यापकस्तरेण विविधानां दार्शनिकसिद्धान्तानां आलोचनात्मकविवेचनं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यप्रथमवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – प्रथमसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभाग:

पत्रम् – प्रथमम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु) महाभाष्यम्	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	प्रथमाहिकम्	व्याकरणमहाभाष्यस्य विषये वक्तुं शक्यति ।शब्दस्य स्वरूपं प्रतिपादयितुं शक्यति ।व्याकरणाध्ययनस्य मुख्य-गौणप्रयोजनानि वक्तुं च समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
02	द्वितीयाहिकम्	शब्दस्य नित्यत्वविषये वक्तुं सक्षमो भविष्यति ।शब्दार्थयोः सम्बन्धत्वविषये अवबोद्धुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
03	तृतीयाहिकम्	व्याकरणशास्त्रीयसंज्ञानाम् उपस्थापनं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।प्रत्याहारणाम् उपादेयत्वविषये ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
04	चतुर्थाहिकम् विशिष्टसूत्राणां कैयटीयमताध्ययनम्	संयोग-सवर्णादिविशिष्टसंज्ञानां विषये वक्तुं समर्थो भविष्यति ।संज्ञानां विषये कैयटीयमतानि अवबोद्धुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यप्रथमवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – प्रथमसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभाग:

पत्रम् – द्वितीयम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु) महाभाष्यम्	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	प्रथमाध्यायस्य द्वितीयपादस्य प्रथमाह्निकम्	अचां ह्रस्वदीर्घप्लुतसंज्ञानां व्याख्यानं कर्तुं शक्यति ।उदात्तानुदात्तस्वरितानां भेदान् वक्तुं शक्यति ।कित्-डित्पदानाम् अवबोधनार्थं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
02	प्रथमाध्यायस्य द्वितीयपादस्य द्वितीयाह्निकम् (आदितः कृतद्धितसमासाश्च सूत्रपर्यन्तम्)	प्रातिपदिकस्य भेदान् ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।प्रातिपदिकसंज्ञायाः स्वरूपं व्याख्यातुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
03	प्रथमाध्यायस्य द्वितीयपादस्य द्वितीयाह्निकम् (ह्रस्वो नपुंसके प्रातिपदिकस्य – समाप्तिं यावत्)	पदपदार्थयोः सम्बन्धम् अवबोद्धुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
04	प्रथमाध्यायस्य द्वितीयपादस्य तृतीयाह्निकम्, विशिष्टसूत्रेषु कैयटीयमताध्ययनञ्च	धातूनां संज्ञानां च स्वरूपं व्याख्यातुं समर्थो भविष्यति ।इत्संज्ञाम् अवबोद्धुं सक्षमो भविष्यति ।आत्मनेपदविधानविषये ज्ञातुं शक्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यप्रथमवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – प्रथमसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभागः

पत्रम् – तृतीयम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु)	अधिगम परिणाम Learning Outcome	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
	महाभाष्यम्	(अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)			
01	द्वितीयाध्यायस्य प्रथमपादस्य प्रथमाहिकम्	समर्थः पदविधिः सूत्रस्य व्याख्यानं कर्तुं शक्यति ।पदविधिविषयकमतानां व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
02	द्वितीयाध्यायस्य प्रथमपादस्य द्वितीयतृतीयाहिके	समासविषये विविधपक्षं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।समासस्य भेदान् व्याख्यातुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
03	द्वितीयाध्यायस्य द्वितीयपादस्य प्रथमाहिकम्	नञ्समासम् अवबोद्धुं समर्थो भविष्यति ।उपपदमतिङ् सूत्रविषयकं सिद्धान्तपक्षं ज्ञातुं शक्यति ।	1	15	20
04	द्वितीयाध्यायस्य द्वितीयपादस्य द्वितीयाहिके विशिष्टसूत्रेषु कैयटीयमताध्ययनञ्च	बहुव्रीहिसमासस्य स्वरूपं व्याख्यातुं समर्थो भविष्यति ।द्वन्द्वसमासविषये व्याख्यानं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।कारकस्य स्वरूपं व्याख्यातुं शक्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यप्रथमवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – प्रथमसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभाग:

पत्रम् – चतुर्थम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु) महाभाष्यम्	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	तृतीयाध्यायस्य प्रथमपादस्य प्रथमद्वितीयतृतीयाहिकानि	प्रत्ययस्य स्वरूपं ज्ञातुं शक्यति ।सनादिप्रत्ययानां विषये अवबोद्धुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
02	तृतीयाध्यायस्य प्रथमपादस्य चतुर्थपञ्चमषष्ठाहिकानि	अधिकारसूत्रविषये व्याख्यातुं समर्थो भविष्यति ।धातोः इत्यधिकारसूत्रविषये ज्ञातुं शक्यति ।कृत्प्रत्ययानां विषये ज्ञातुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
03	तृतीयाध्यायस्य द्वितीयपादस्य प्रथमाहिकम्	अण्-क-ठक्-डादिप्रत्ययानां विषये ज्ञातुं शक्यति ।विट्-ण्विन्-णिन्यादिप्रत्ययानां विषये व्याख्यातुं शक्यति ।	1	15	20
04	तृतीयाध्यायस्य द्वितीयपादस्य द्वितीयतृतीयाहिकयोः विशिष्टसूत्रेषु कैयटीयमताध्ययनञ्च	निष्ठासंज्ञकप्रत्यानाम् अवबोधं कर्तुं शक्यति ।लङ्लकारविषये ज्ञातुं सक्षमो भविष्यति ।लृङ्लकारविषये ज्ञातुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यप्रथमवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – प्रथमसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभाग:

पत्रम् – पञ्चमम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु) महाभाष्यम्	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	चतुर्थाध्यायस्य प्रथमपादस्य प्रथमद्वितीयाह्निके	स्त्रीप्रत्ययानाम् अवबोधं कर्तुं शक्यति ।स्त्रीप्रत्ययनिष्पन्नानां शब्दानां व्यवहारे अनुप्रयोगं कर्तुं शक्यति ।	1	15	20
02	चतुर्थाध्यायस्य प्रथमपादस्य तृतीयचतुर्थाह्निके	तद्धितप्रत्ययानां विषये ज्ञानं प्राप्स्यति ।अपत्यार्थकप्रत्ययानां विषये ज्ञातुं शक्यति ।गोत्रप्रत्ययानां विषये व्याख्यातुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
03	चतुर्थाध्यायस्य द्वितीयपादस्य प्रथमाह्निकम्	रक्तार्थकप्रत्ययानां विषये ज्ञातुं शक्यति ।छाधिकरणविषयकमतानि उपस्थापयितुं व्याख्यातुं च शक्यति ।	1	15	20
04	चतुर्थाध्यायस्य द्वितीयपादस्य द्वितीयाह्निके विशिष्टसूत्रेषु कैयटीयमताध्ययनञ्च	शेषार्थाधिकारे पठितानां प्रत्ययानाम् अवबोधं कर्तुं शक्यति ।प्रोक्तार्थकप्रत्ययान् ज्ञातुं सक्षमो भविष्यति ।इदमर्थकप्रत्ययानान् ज्ञातुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यप्रथमवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

विभाग: – व्याकरणविभागः

पत्रम् – पञ्चमम् (वैकल्पिकः शास्त्रीयविषयः)

सत्रम् – प्रथमसत्रम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु)	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	संज्ञाप्रकरणम्	व्याकरणशास्त्रस्य विषये ज्ञातुं शक्यति ।व्याकरणशास्त्रीयसंज्ञानाम् अवबोधे समर्थो भविष्यति ।प्रत्याहारनिर्माणं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
02	सन्धिप्रकरणम्	पञ्चसन्धीनां परिज्ञानं कर्तुं शक्यति ।अक्सन्धि-हल्सन्धयोः भेदान् ज्ञातुं शक्यति ।विसर्गसन्धिविषये ज्ञातुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
03	कारकप्रकरणम् (आदितः पञ्चमीं यावत्)	षड्विधकारकाणाम् अवबोधं कर्तुं शक्यति ।कर्मसंज्ञाविषये व्याख्यातुं सक्षमो भविष्यति ।उपपदविभक्तिं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
04	षष्ठीतः प्रकरणसमाप्तिं यावत् तथा अजन्तपुंल्लिङ्गशब्दरूपसिद्धिपरिज्ञानम्	षष्ठीविभक्तेः तदर्थस्य च अवबोधं कर्तुं शक्यति ।अजन्तपुंल्लिङ्गस्थशब्दान् ज्ञातुं सक्षमो भविष्यति ।विविधशब्दानां रूपसिद्धिं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यप्रथमवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

विभाग: – व्याकरणविभागः

पत्रम् – प्रथमम्

सत्रम् – द्वितीयसत्रम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु) महाभाष्यम्	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	पञ्चमाहिकम्	पञ्चमाहिकस्थसूत्राणि व्याख्यातुं समर्थो भविष्यति ।सूत्रस्वरूपविषये भाष्यकारस्य मतम् अवगन्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
02	षष्ठसप्तमाहिके	षष्ठाहिकस्थसूत्राणि व्याख्यातुं समर्थो भविष्यति ।सप्तमाहिकस्थसूत्राणां विषयोपस्थापनं कर्तुं शक्यति ।सूत्रस्वरूपविषये भाष्यकारस्य मतम् अवगन्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
03	अष्टमाहिकम्	अष्टमाहिकस्थसूत्राणि व्याख्यातुं समर्थो भविष्यति ।अष्टमाहिकस्थसूत्रविषये भाष्यकारस्य मतम् अवगन्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
04	नवमाहिकम्, तत्रत्यविशिष्टसूत्रेषु कैयटीयमताध्ययनञ्च	अष्टमाहिकस्थसूत्राणि व्याख्यातुं समर्थो भविष्यति ।सूत्राणां विषये भाष्यकारस्य मतेन सह कैयटीयमतानाम् उपस्थापनं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यप्रथमवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – द्वितीयसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभागः

पत्रम् – द्वितीयम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु) महाभाष्यम्	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	प्रथमाध्यायस्य तृतीयपादस्य प्रथमाहिकम्	धातुसंज्ञाविषये व्याख्यातुं समर्थो भविष्यति ।इत्संज्ञाविधायकसूत्राणामर्थम् अवगन्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
02	प्रथमाध्यायस्य तृतीयपादस्य द्वितीयाहिकम्	आत्मनेपदविषयकं भाष्यकारमतं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।द्वितीयाहिकस्थसूत्राणां विषये व्याख्यानं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
03	प्रथमाध्यायस्य चतुर्थपादस्य प्रथमद्वितीयाहिके	विप्रतिषेधपदार्थम् अवगन्तुं समर्थो भविष्यति ।नदीसंज्ञाविषये व्याख्यानशैलीं सुट्टीकर्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
04	प्रथमाध्यायस्य चतुर्थपादस्य तृतीयचतुर्थाहिके विशिष्टसूत्रेषु कैयटीयमताध्ययनञ्च	कारकप्रकरणविषये अवबोद्धुं समर्थो भविष्यति ।षट्कारकाणां तत्सिद्धान्तानां च अवबोधनं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यप्रथमवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – द्वितीयसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभागः

पत्रम् – तृतीयम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु) महाभाष्यम्	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	द्वितीयाध्यायस्य तृतीयपादस्य प्रथमाहिकम्	विभक्त्यर्थप्रकरणस्य विषये व्याख्यातुं समर्थो भविष्यति ।उपपदविभक्तिम् अवगन्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
02	द्वितीयाध्यायस्य तृतीयपादस्य द्वितीयतृतीयाहिके	करणसंज्ञाविषये अवगन्तुं समर्थो भविष्यति ।अपादानकारकस्य विषयोपस्थापनं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
03	द्वितीयाध्यायस्य चतुर्थपादस्य प्रथमाहिकम्	तत्पुरुषसमासस्य भेदान् निरूपयितुं समर्थो भविष्यति ।द्वन्द्वतत्पुरुषसमासे शब्दलिङ्गव्यवस्थां बोद्धुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
04	द्वितीयाध्यायस्य चतुर्थपादस्य द्वितीयाहिकम् विशिष्टसूत्रेषु कैयटीयमताध्ययनञ्च	तनादिगणविषये अवबोद्धुं समर्थो भविष्यति ।लुट्लकारविषयकसिद्धान्तानाम् अवबोधनं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यप्रथमवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – द्वितीयसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभागः

पत्रम् – चतुर्थम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु) महाभाष्यम्	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	तृतीयाध्यायस्य तृतीयपादस्य प्रथमाह्निकम्	उणादिप्रत्ययानाम् अवबोधनं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।लुट्लकारविषयकसिद्धान्तानाम् अवबोधनं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।लुट्लकारस्य व्याख्यानं कर्तुं शक्यति ।	1	15	20
02	तृतीयाध्यायस्य तृतीयपादस्य द्वितीयाह्निकम्	लृङ्लकारविषये अवगन्तुं समर्थो भविष्यति ।लिङ्लकारविषयकं महाभाष्यीयं मतं ज्ञातुं सक्षमो भविष्यति ।तुमुन्प्रत्ययं तत्स्वरूपं च अवगन्तुं शक्यति ।	1	15	20
03	तृतीयाध्यायस्य चतुर्थपादस्य आरम्भतः अन्वच्यानुलोम्ये सूत्रपर्यन्तम्	त्त्वाप्रत्ययं अवबोद्धुं समर्थो भविष्यति ।सकर्मकाकर्मकव्यवस्थायां महाभाष्यीयं मतं बोद्धुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
04	तृतीयाध्यायस्य चतुर्थपादस्य कर्त्तरि कृत् इत्यतः पादसमाप्तिं यावत्, विशिष्टसूत्रेषु कैयटीयमताध्ययनञ्च	तिबातिप्रत्ययविषये व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।लोट्लकारविषयकमतानाम् उपस्थापनं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यप्रथमवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – द्वितीयसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभाग:

पत्रम् – पञ्चमम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु)	अधिगम परिणाम Learning Outcome	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
	महाभाष्यम्	(अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)			
01	चतुर्थाध्यायस्य तृतीयपादस्य प्रथमाह्निकम्	तृतीयपादस्य प्रथमाह्निकस्थसूत्राणां सिद्धान्तपक्षमुपस्थापयितुं समर्थो भविष्यति ।प्रोक्तार्थाधिकारविषये अवबोद्धुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
02	चतुर्थाध्यायस्य तृतीयपादस्य द्वितीयाह्निकम्	इदमार्थाधिकारार्थानां प्रत्ययानां सिद्धान्तपक्षं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।विकारार्थकप्रत्ययानां व्याख्यानं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
03	चतुर्थाध्यायस्य चतुर्थपादस्य आदितः शिल्पमिति यावत्	ठगाधिकारार्थकप्रत्ययानां विषये भाष्यकारस्य मतमुपस्थापयितुं समर्थो भविष्यति ।मत्वर्थीयप्रत्ययान् अवबोद्धुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
04	चतुर्थाध्यायस्य चतुर्थपादस्य शक्तियष्ट्योरीरक् इत्यतः पादसमाप्तिं यावत्, विशिष्टसूत्रेषु कैयटीयमताध्ययनञ्च	मत्वर्थीयप्रत्ययानां विषये कैयटीयमतानामुपस्थापनं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यप्रथमवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

विभाग: – व्याकरणविभाग:

पत्रम् – पञ्चमम् (वैकल्पिक: शास्त्रीयविषयः)

सत्रम् – द्वितीयसत्रम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु)	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	समासप्रकरणम्	समासपदार्थम् अवगन्तुं समर्थो भविष्यति ।समासस्य भेदान् ज्ञातुं सक्षमो भविष्यति ।व्यवहारे समस्तपदानां प्रयोगं कर्तुं शक्यति ।	1	15	20
02	कृदन्तप्रकरणम्	इदमार्थाधिकारार्थानां प्रत्ययानां सिद्धान्तपक्षं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।विकारार्थकप्रत्ययानां व्याख्यानं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
03	तद्धितप्रकरणम्	कृतप्रत्ययान्तशब्दान् अवगन्तुं समर्थो भविष्यति ।तद्धितप्रत्यायान्तशब्दान् अवबोद्धुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
04	स्त्रीप्रत्ययप्रकरणम्, भू, एध् धात्वोः रूपसिद्धिपरिज्ञानम्	स्त्रीप्रत्ययानाम् अवबोधं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।स्त्रीप्रत्यायान्तशब्दानां व्यवहारे अनुप्रयोगं कर्तुं शक्यति ।भू-एध् धात्वोः रूपसिद्धिप्रक्रियामवगन्तुं शक्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यद्वितीयवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – तृतीयसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभागः

पत्रम् – प्रथमम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु) महाभाष्यम्	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	पञ्चमाध्यायस्य प्रथमपादस्य प्रथमाहिकम्	छप्रत्ययाधिकरणप्रकरणे पठितानां प्रत्ययानां बोधनाय समर्थो भविष्यति ।कनोऽधिकरणप्रकरणे पठितानां प्रत्ययानां बोधनाय समर्थो भविष्यति ।क्रीतार्थाधिकारप्रकरणम् अवबोद्धुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
02	पञ्चमाध्यायस्य प्रथमपादस्य द्वितीयाहिकम्	निपातनाधिकरणप्रकरणं व्याख्यातुं समर्थो भविष्यति ।अतिदेशाधिकरणप्रकरणस्य व्याख्यानं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
03	पञ्चमाध्यायस्य द्वितीयपादस्य प्रथमाहिकम्	यतोऽधिकारार्थकप्रत्ययानां विषये भाष्यकारस्य मतमुपस्थापयितुं समर्थो भविष्यति ।तिप्रत्ययाधिकरणमवबोद्धुं सक्षमो भविष्यति ।तयप्रत्ययाधिकरणस्य व्याख्यानं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
04	पञ्चमाध्यायस्य द्वितीयपादस्य द्वितीयाहिकम्, विशिष्टसूत्रेषु कैयटीयमताध्ययनञ्च	मत्वर्थीयप्रत्ययानां विषये व्याख्यानं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।रप्रत्ययाधिकरणस्य व्याख्यानं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।इनिठन्प्रत्ययाधिकरणस्य विषये कैयटीयमतानामुपस्थापनं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यद्वितीयवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – तृतीयसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभागः

पत्रम् – द्वितीयम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु) महाभाष्यम्	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	षष्ठाध्यायस्य प्रथमपादस्य प्रथमद्वितीयतृतीयाहिकानि	द्वित्वाधिकरणप्रकरणम् अवबोद्धुं समर्थो भविष्यति ।अभ्याससंज्ञाधिकरणप्रकरणं व्याख्यातुं सक्षमो भविष्यति ।सम्प्रसारणाधिकरणस्य व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
02	षष्ठाध्यायस्य प्रथमपादस्य चतुर्थपञ्चमषष्ठाहिकानि	अतिदेशाधिकरणप्रकरणस्य अवबोधनं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।गुणाधिकरणप्रकरणं व्याख्यातुं समर्थो भविष्यति ।नत्वाधिकरणस्य सम्वादेशैलीं व्याख्यातुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
03	षष्ठाध्यायस्य द्वितीयपादस्य प्रथमाहिकम्	पूर्वपदप्रकृतिस्वराधिकरणस्य व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
04	षष्ठाध्यायस्य द्वितीयपादस्य द्वितीयाहिकम्, विशिष्टसूत्रेषु कैयटीयमताध्ययनञ्च	गतिकारकोपपदात् कृदिति सूत्रे भविष्यति सम्वादेशैलीं व्याख्यातुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यद्वितीयवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – तृतीयसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभाग:

पत्रम् – तृतीयम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु) महाभाष्यम्	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	सप्तमाध्यायस्य प्रथमपादः	युवोरनाकौ सूत्रस्य सम्वादशैलीम् अवबोद्धुं समर्थो भविष्यति ।झोऽन्तः सूत्रस्य व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
02	सप्तमाध्यायस्य द्वितीयपादः	सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु सूत्रस्य व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।आने मुक् सूत्रस्य सूत्रस्य व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
03	सप्तमाध्यायस्य तृतीयपादः	युगागमविधायकसूत्रस्य व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।गुणविधायकसूत्राणां व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।ठस्येकः सूत्रस्य व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
04	सप्तमाध्यायस्य चतुर्थपादः विशिष्टसूत्रेषु कैयटीयमताध्ययनञ्च	ह्रस्वविधायकसूत्रस्य व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।हलादिः शेषः सूत्रस्य व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।सन्वल्लघुनि चङ्गरेऽनगलोपे सूत्रस्य व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यद्वितीयवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – तृतीयसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभाग:

पत्रम् – चतुर्थम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु)	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	पाणिनिकात्यायनपतञ्जलयः, तद्ग्रन्थाश्च	मुनित्रयस्य जीवनवृत्तम् अवगन्तुं सक्षमो भविष्यति ।अष्टाध्यायीसूत्राणां यथाक्रमं बोधनार्थं समर्थो भविष्यति ।महाभाष्यस्य प्रतिपाद्यविषयं ज्ञातुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
02	अष्टाध्याय्याः वृत्तयः, तल्लेखकाश्च	वृत्तिग्रन्थानां प्रतिपाद्यम् अवगन्तुं शक्यति ।वृत्तिग्रन्थानां लेखकानां परिचयं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
03	भट्टोजीदीक्षितनागेशौ, तत्समकालीनाः आचार्याः तेषां कृतयश्च	भट्टोजीदीक्षितस्य जीवनवृत्तं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।वैयाकरणसिद्धान्तकौमुद्याः प्रतिपाद्यम् अवगन्तुं समर्थो भविष्यति ।नागेशस्य जीवनवृत्तं ज्ञातुं शक्यति ।	1	15	20
04	नागेशोत्तरवैयाकरणाः तद्ग्रन्थाश्च, आचार्यो भर्तृहरिः वाक्यपदीयटीकाकाराश्च	आचार्यभर्तृहरेः जीवनवृत्तं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।वाक्यपदीयस्य प्रतिपाद्यम् अवबोद्धुं समर्थो भविष्यति ।वाक्यपदीयस्य टीकाकाराणां परिचयं प्राप्तुं शक्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यद्वितीयवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – तृतीयसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभाग:

पत्रम् – पञ्चमम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु)	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	आधुनिकभाषाविज्ञानस्येतिहासः	भाषाविज्ञानस्य स्वरूपम्, उद्भवः, विकासश्चेत्यादिविषये ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।भाषाविज्ञानस्य सिद्धान्तमवबोद्धुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
02	भारोपीयभाषापरिवारः	भाषापरिवारस्य वर्गीकरणं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।भारोपीयभाषापरिवारस्य परिचयं प्राप्तुं शक्यति ।भारतीयभाषाणां वैविध्यमवगन्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
03	पाणिनीयशिक्षानुसारेण स्थानप्रयत्नविवेकः	उच्चारणस्थानानि अवबोद्धुं समर्थो भविष्यति ।वर्णोच्चारणस्थानानां यथाक्रमं बोधं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।आभ्यन्तरबाह्यप्रयत्नानां सम्यक् अवबोधनं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
04	अर्थविज्ञानं ध्वनिविज्ञानञ्च	अर्थविज्ञानस्य परिचयं प्राप्तुं सक्षमो भविष्यति ।ध्वनिविज्ञानस्य सिद्धान्तान् अवगन्तुं शक्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यद्वितीयवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

विभाग: – व्याकरणविभाग:

पत्रम् – पञ्चमम् (वैकल्पिको विषयः)

सत्रम् – तृतीयसत्रम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु)	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	आधुनिकभाषाविज्ञानस्येतिहासः	भाषाविज्ञानस्य स्वरूपम्, उद्भवः, विकासश्चेत्यादिविषये ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।भाषाविज्ञानस्य सिद्धान्तमवबोद्धुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
02	भारोपीयभाषापरिवारः	भाषापरिवारस्य वर्गीकरणं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।भारोपीयभाषापरिवारस्य परिचयं प्राप्तुं शक्यति ।भारतीयभाषाणां वैविध्यमवगन्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
03	पाणिनीयशिक्षानुसारेण स्थानप्रयत्नविवेकः	उच्चारणस्थानानि अवबोद्धुं समर्थो भविष्यति ।वर्णोच्चारणस्थानानां यथाक्रमं बोधं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।आभ्यन्तरबाह्यप्रयत्नानां सम्यक् अवबोधनं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
04	अर्थविज्ञानं ध्वनिविज्ञानञ्च	अर्थविज्ञानस्य परिचयं प्राप्तुं सक्षमो भविष्यति ।ध्वनिविज्ञानस्य सिद्धान्तान् व्याख्यातुं शक्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यद्वितीयवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – चतुर्थसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभाग:

पत्रम् – प्रथमम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु) महाभाष्यम्	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	पञ्चमाध्यायस्य तृतीयपादस्य प्रथमाहिकम्	तसिल्-त्रलप्रत्यययोः सिद्धान्तपक्षम् अवबोद्धुं समर्थो भविष्यति ।अतसुचप्रत्ययस्य सिद्धान्तपक्षम् अवगन्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
02	पञ्चमाध्यायस्य तृतीयपादस्य द्वितीयाहिकम्	तमप्-इष्टप्रत्यययोः व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।तरप्-ईयसुप्रत्ययौ अवबोद्धुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
03	पञ्चमाध्यायस्य चतुर्थपादस्य आदितः मद्रात्परिवापणे सूत्रपर्यन्तम्	कन्प्रत्ययस्य व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।तलोऽधिकरणस्य व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
04	पञ्चमाध्यायस्य चतुर्थपादस्य समासान्ताः इत्यारभ्य पादसमाप्तिं यावत्, विशिष्टसूत्रेषु कैयटीयमताध्ययनञ्च	समासान्ताः सूत्रस्य व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।शेषाद्विभाषा सूत्रे कैयटीयमतानामुपस्थापनं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यद्वितीयवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – चतुर्थसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभाग:

पत्रम् – द्वितीयम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु) महाभाष्यम्	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	षष्ठाध्यायस्य तृतीयपादस्य प्रथमाहिकम्	अलुगधिकरणप्रकरणस्य विषये व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।आनडोऽधिकरणप्रकरणं व्याख्यातुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
02	षष्ठाध्यायस्य तृतीयपादस्य द्वितीयतृतीयाहिके	पुंवद्भावविषये अवबोद्धुं समर्थो भविष्यति ।पुंवद्भावविषये व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
03	षष्ठाध्यायस्य चतुर्थपादस्य प्रथमद्वितीयाहिके	अङ्गस्य इत्यधिकारसूत्रस्य व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।असिद्धवदत्राभात् सूत्रे भाष्यकारमतमुपस्थापयितुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
04	षष्ठाध्यायस्य चतुर्थपादस्य तृतीयचतुर्थाहिके, विशिष्टसूत्रेषु कैयटीयमताध्ययनञ्च	लोपाधिकरणप्रकरणस्य व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।पादेशाधिकरणप्रकरणस्य अवबोधं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।सम्प्रसारणाधिकरणविषये कैयटीयमतानामुपस्थापनं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यद्वितीयवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – चतुर्थसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभाग:

पत्रम् – तृतीयम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु) महाभाष्यम्	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	अष्टमाध्यायस्य प्रथमपादः	सर्वस्य द्वे सूत्रे भाष्यकारमतानामुपस्थापनं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।वीप्सार्थम् अवगन्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
02	अष्टमाध्यायस्य द्वितीयपादः	तुल्यबलविरोधस्यार्थमवबोद्धुं समर्थो भविष्यति ।संयोगान्तलोपस्य व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।निष्ठार्थप्रत्यायान्तशब्दान् अवबोद्धुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
03	अष्टमाध्यायस्य तृतीयपादः	विसर्गसन्धिविषये भाष्यकारमतानामुपस्थापनं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।षत्वविधायकसूत्रेषु विविधमतानामुपस्थापनं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
04	अष्टमाध्यायस्य चतुर्थपादः, विशिष्टसूत्रेषु कैयटीयमताध्ययनञ्च	णत्वविधायकसूत्रेषु भाष्यकारस्य सम्वादशैलीमवगन्तुं समर्थो भविष्यति ।द्वित्वविषये विविधमतानि अवबोद्धुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यद्वितीयवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – चतुर्थसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभाग:

पत्रम् – चतुर्थम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु)	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	शिक्षाकल्पयोरितिहासः परिचयश्च	शिक्षाग्रन्थानां प्रतिपाद्यमवगन्तुं समर्थो भविष्यति ।कल्पशास्त्रस्य विषये अवबोद्धुं शक्यति ।शिक्षाकल्पशास्त्रसम्बद्धग्रन्थानां विषये अवगन्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
02	निरुक्तस्येतिहासः परिचयश्च	निरुक्तस्य प्रतिपाद्यमुपस्थापयितुं समर्थो भविष्यति ।आचार्ययास्कस्य जीवनवृत्तं ज्ञातुं शक्यति ।विविधशब्दानां निर्वचनानि अवबोद्धुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
03	ज्योतिषशास्त्रस्येतिहासः परिचयश्च	ज्योतिषशास्त्रस्य विषयवस्तुनः परिचयं प्राप्तुं शक्यति ।छन्दःशास्त्रस्य विषयवस्तुनः परिचयं प्राप्तुं शक्यति ।वैदिकलौकिकछन्दसोः भेदान् अवबोद्धुं शक्यति ।	1	15	20
04	व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः परिचयश्च तथा प्रसिद्धाः वैयाकरणाः	व्याकरणशास्त्रस्य परिचयं प्राप्स्यति ।पाणिनिकात्यायनपतञ्जलीनां व्यक्तित्वं कृतित्वं च ज्ञातुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यद्वितीयवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

सत्रम् – चतुर्थसत्रम्

विभाग: – व्याकरणविभाग:

पत्रम् – पञ्चमम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु)	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	शक्तिः	शक्तिविषये व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।शक्तीनां त्रैविध्यं ज्ञातुं तस्याः भेदांश्च अवबोद्धुं शक्यति ।	1	15	20
02	शब्दब्रह्म तस्य कालशक्तिश्च	ब्रह्मस्वरूपं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।शब्दब्रह्मणोरभेदत्वमवगन्तुं समर्थो भविष्यति ।ब्रह्मणः कालशक्तिविषये अवबोद्धुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
03	स्फोटः	स्फोटपदार्थस्य विषये ज्ञातुं शक्यति ।स्फोटस्य विविधभेदान् निरूपयितुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
04	ध्वनिस्तद्भेदाश्च, शाब्दबोधप्रक्रिया	ध्वनेः स्वरूपमवगन्तुं समर्थो भविष्यति ।ध्वनेर्भेदान् ज्ञातुं सक्षमो भविष्यति ।शाब्दबोधप्रक्रियां सम्यक् अवबोद्धुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

नई दिल्ली – 110016

संकाय: – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यद्वितीयवर्षम्, प्राचीनव्याकरणम्

विभाग: – व्याकरणविभागः

पत्रम् – पञ्चमम् (वैकल्पिकः शास्त्रीयविषयः)

सत्रम् – चतुर्थसत्रम्

ईकाई	पाठ्यांश (विषयवस्तु)	अधिगम परिणाम Learning Outcome (अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनानन्तरं छात्रः)	क्रेडिट 04	घण्टे 60	अंक 80
01	शक्तिः	शक्तिविषये व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।शक्तीनां त्रैविध्यं ज्ञातुं तस्याः भेदांश्च अवबोद्धुं शक्यति ।अभिधा-लक्षणा-व्यञ्जनानां व्याख्यानं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
02	शब्दब्रह्म तस्य कालशक्तिश्च	ब्रह्मस्वरूपं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।शब्दब्रह्मणोरभेदत्वमवगन्तुं समर्थो भविष्यति ।ब्रह्मणः कालशक्तिविषये अवबोद्धुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
03	स्फोटः	स्फोटपदार्थस्य विषये ज्ञातुं शक्यति ।स्फोटस्य विविधभेदान् निरूपयितुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
04	ध्वनिस्तद्भेदाश्च, शाब्दबोधप्रक्रिया	ध्वनेः स्वरूपमवगन्तुं समर्थो भविष्यति ।ध्वनेर्भेदानुपस्थाप्य तेषां व्याख्यानं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।शाब्दबोधप्रक्रियां सम्यक् अवबोद्धुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20